

Досудова доповідь – справедливе рішення суду

Що таке досудова доповідь?

Законодавчі умови для реалізації досудової пробації повноважень персоналу органів пробації визначені Законом «Про пробацію» та кримінально-процесуальним кодексом України.

Законодавцем визначено, що досудова доповідь – це формалізована інформація, що характеризує обвинуваченого, з метою прийняття судом рішення про міру його відповідальності.

Для чого потрібна досудова доповідь?

Досудова доповідь потрібна суду для того, щоб суддя мав можливість винести справедливий вирок, отримавши інформацію не лише про неправомірний вчинок, але й додаткову інформацію про особу, яка підозрюється у його вчиненні, дізнатися про обставини її життя, які могли стати причиною злочину, а також про заходи, які пропонує орган пробації для усунення таких обставин.

Досудова доповідь приймається судом до уваги. Важливо звернути увагу, що досудова доповідь не може використовуватися у кримінальному провадженні, як доказ винуватості (або невинуватості) обвинуваченого у вчиненні злочину.

Як відбувається підготовка досудової доповіді?

Якщо людину звинувачено у вчиненні злочину невеликої або середньої тяжкості, або тяжкого злочину, за який нижня межа санкції не перевищує п'ять років позбавлення волі, суд постановляє ухвалу, якою доручає працівнику пробації скласти досудову доповідь.

Працівник пробації має зібрати інформацію про обвинуваченого та відобразити її у досудовій доповіді, як він зобов'язаний подати до суду у встановлений строк.

Працівник пробації є незалежною, неупередженою особою, яка надає інформацію про обвинуваченого.

Для цього він за допомогою спеціальної методики проводить дослідження соціального оточення обвинуваченого, його психологічної характеристики аби з'ясувати обставини, що могли створити умови для вчинення злочину (так звані фактори ризику). Представник органу пробації з'ясовує кримінальну історію особи, її сімейний стан та відносини у сім'ї, житлові умови, дані про роботу, фінансове положення, спосіб проведення вільного часу, наявність алкогольної або наркотичної залежності, дані про фізичне та психічне здоров'я.

Не пізніше дня, наступного за днем отримання ухвали суду, обвинуваченому надсилається або вручається особисто на підготовчому судовому засіданні виклик до органу пробації для проведення бесіди. Про кожну наступну зустріч представник персоналу органу пробації вручає (надсилає) обвинуваченому окремий виклик до органу пробації.

Під час зустрічей працівник пробації буде задавати питання обвинуваченому про його особисте життя, поведінку, роботу (навчання), стосунки з близькими, друзями та іншими людьми, матеріальне становище та про стан ставлення до певних життєвих подій та обставин.

Від активної участі обвинуваченого в підготовці досудової доповіді та від достовірності інформації, що буде ним надана, залежить висновок працівника пробації щодо перспективи позитивних змін.

Для підготовки досудової доповіді працівник пробації має право спілкуватися з найближчим оточенням обвинуваченого: рідні, друзі, колеги, інші особи, які знайомі з

ним, а також отримувати інформацію з інших джерел: матеріалів кримінального провадження, місця роботи або навчання, проживання, тощо.

Інформація, що буде надана для підготовки досудової доповіді, захищається законом. З нею може ознайомитися лише обмежене коло осіб: працівник пробації, суддя, прокурор, захисник та потерпілий.

Які права має обвинувачений щодо складання досудової доповіді та як їх ефективно реалізувати?

У обвинуваченої особи також є права, які полягають в участі досудової доповіді, надаючи необхідну достовірну інформацію представникам органу пробації, надавати зауваження та уточнення до неї, отримувати інформацію про можливу допомогу і консультації.

Отримувати роз'яснення щодо порядку підготовки та використання досудової доповіді

Якщо особі незрозуміло для чого складається досудова доповідь, вона має якомога раніше звернутись до працівника пробації за додатковими роз'ясненнями, перш ніж приймати рішення про відмову від участі у її складанні.

Відмовляється від участі у підготовці досудової доповіді

Відмова від участі у складанні досудової доповіді є правом особи на будь-якому етапі її складання, але відмова не скасовує складання цього документу. Якщо обвинувачений не бажає надавати працівнику пробації інформацію про себе, то така інформація буде отримуватися з інших джерел. Відмовою у складанні досудової доповіді також може вважатися неприбуття за викликом до органу пробації без поважної на це причини.

Брати участь у підготовці досудової доповіді, надавати працівнику пробації інформацію, необхідну для підготовки такої доповіді

Обвинуваченому необхідно надавати лише ту інформацію, яку запитус працівник пробації, йому варто поспілкуватись про те, щоб інформація була достовірною і потім не довелося витратити час на додаткові зустрічі з працівником пробації для з'ясування розбіжностей. Якщо на думку обвинуваченого, є важлива інформація, про яку не запитав працівник пробації й неможна повідомити за своєю ініціативою та попросити працівника пробації зазначити її у досудовій доповіді.

Заявляти відвід працівнику пробації, який складає досудову доповідь

Відвід може бути заявлений, якщо є сумніви неупередженості працівника пробації або інші підстави для відводу, що визначені Кримінальним процесуальним кодексом України. За додатковими роз'ясненнями можна звертатися до працівника пробації.

Подавати свої зауваження та уточнення

Особа, щодо якої складається досудова доповідь, може обговорити з працівником пробації зауваження та уточнення до змісту досудової доповіді, якщо вони виникнуть. Якщо працівник пробації не погодиться з точкою зору обвинуваченого, то обвинувачений може викласти зауваження письмово і вони будуть надані до суду разом з досудовою доповіддю.

Ознайомлюватися з текстом досудової доповіді

До направлення досудової доповіді до суду працівник пробації викличе обвинуваченого для ознайомлення з її змістом. Важливо пам'ятати, що час на це обмежений і неприбуття до органу пробації не є підставою для неподання досудової доповіді до суду в установленій термін.

Деяка статистика

За 8 місяців 2017 року органами пробації на виконання відповідних ухвал суду підготовлено 10,7 тис. доповідей. На підставі проведеної оцінки ризиків вчинення повторного кримінального правопорушення, яка проводиться за новим інструментом оцінки, щодо 7846 обвинувачених (73% підготовлених досудових доповідей) уповноваженими органами з питань пробації зроблено висновок про можливість виправлення правопорушника без позбавлення або обмеження волі.

У результаті роз'яснювальної роботи, що проводиться представниками органів пробації спільно з центрами надання безоплатної правової допомоги, 77% обвинувачених реалізували право на участь у підготовці досудової доповіді.

Основними проблемними питаннями у процесі реалізації досудової пробації залишаються стислі терміни на підготовку досудової доповіді, вказані в ухвалі суду (часто менше 10 днів), що позбавляє можливості персонал органів пробації зібрати всю необхідну інформацію для складання повної та всебічної досудової доповіді.

109 судів по Україні ще не розпочали залучати персонал органів пробації до участі у кримінальному провадженні та не винесли жодної ухвали щодо складення досудової доповіді.

З метою вирішення проблемних питань, що виникають при підготовці досудової доповіді, Департаментом пробації спільно з Проектним офісом Міністерства юстиції та міжнародними партнерами організовано низку зустрічей з органами суду, прокуратури та центрами з надання безоплатної правової допомоги. Такі заходи вже відбулися у містах Києві, Одесі, Харкові, Полтаві, Черкасах, Луцьку, Кропивницькому, де обговорено проблемні питання, шляхи їх вирішення, які найближчим часом будуть висвітлені у рекомендаціях судам та органам пробації.

**Івано-Франківський міськрайонний відділ
з питань пробації**